

PROFESYONEL FUTBOLCULARIN KULÜP SAĞLIĞINA İLİŞKİN ALGILARI

Recep CENGİZ* İ.Fatih YENEL** Necati CEMALOĞLU***

Bu çalışmanın amacı, profesyonel futbolcuların algılarına göre kulüp sağlığı düzeyinin belirlenmesidir. Araştırma, tarama modelindedir. Araştırmanın örneklemini; 2007-2008 futbol sezonunda basit tesadüfi örneklem yoluyla seçilen 65 takımdan 1014 futbolcu oluşturmaktadır. Araştırmada “Örgüt Sağlığı Envanteri”(OHI-S) kullanıldı. Verilerinin değerlendirilmesinde istatistikî yöntem olarak; frekans, yüzde dağılımları, Homogeneity of Variances, One-way ANOVA, Tamhan-T2 ve Tukey, testleri kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda; profesyonel futbolcuların (%44,1)'inin 23–29 yaş, (%7)'sinin ise 37 ve üstü yaş grubunda oldukları ve futbolcuların (%32,4)'ünün 3.lig (%17,6)'sının ise süper lig takımlarında futbol oynadıkları oldukları saptanmıştır. Profesyonel futbol kulüplerinin örgüt sağlığının alt boyutlarından Kurumsal Bütünlük, İnisiyatif Yapısı, Moral, Yönetim Etkisi, Kaynak Desteği, Moral ve Akademik Önem ile futbolcuların oynadıkları lig kategorileri arasında anlamlı bir ilişki görülmektedir($p<,05$). **Sonuç olarak**, araştırmaya katılan futbolcuların örgüt sağlığı algılarına göre, yaş, eğitim düzeyleri ve oynadıkları takımların lig statülerinin, İnisiyatif yapısı ve Moral Desteği alt boyutlarında çok etkili oldukları anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Profesyonel kulüp, Futbolcu, Algı, Örgüt Sağlığı

* Harran Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Şanlıurfa.

**Gazi Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Ankara.

*** Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Ankara.

PROFESSIONAL FOOTBALLERS' PERCEPTION OF CLUB HEALTH

The objective of this study is to determine the level of club health according to professional footballers' perception. The study is in the scanning model. The scope of the study was 1014 footballers from 65 teams of 2007-8 football season selected through simple randomized sampling. In the study, organizational health inventory(OHI-S) was used. Frequency, percentage distribution, Homogeneity of Variances, One-way ANOVA, Tamhan-T2 and Tukey tests were employed as statistical method in the evaluation of the data. As a result of the study, it was found that 44,1% of the professional footballers were between 23–29 ages, 7% were 37 and over while 32,4% of them played in the third league and 17,6% played in the super league. Meaningful correlation was observed between the football league categories the footballers play in and organizational integration, initiative structure, morale, administrative effect, resource support, morale and academic significance, which are some subdimensions of professional football clubs ($p<,05$). In conclusion, according to organizational health perception of the footballers taken in the study; age, educational level and league status of the clubs they play for are very effective on initiative structure and moral support subdimensions.

Key words : professional club , footballer, perception, organizational health

1.GİRİŞ

Futbolda; kulüpler var olan yapıyı devam ettirmek değil, sürekli başarıyı hedefleyen örgütler olarak görülmektedir. Kulüplerin amaç ve hedeflerine ulaşmak için hazırladıkları planların her türlü olası durumu kapsamaması, kulüplerin içinde yaşadığı çevrenin son derece dinamik olması ve belki de en önemlisi futbol oyununun değişken, öngörülmeleyen ve karmaşık bir yapıya sahip olması kulüplerin etkili yönetim gereksinimi ortaya çıkarmaktadır¹. Genel olarak futbol kulüplerinde yaşanan stres, kaygı, verimsizlik ve iletişim sorunlarının yaşanmasının nedenleri arasında yer alan bir diğer değişken de örgüt sağlığıdır³. Futbol kulüplerinin doğasına yönelik bu araştırma, Türkiye'deki profesyonel futbolcuların, kulüp sağlığına ilişkin algılarının nasıl olduğu, bu algıların yaş, kıdem, lig statüsü değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediğinin ortaya çıkarmasına yardımcı olabileceği için en az diğer örgütler kadar anlam ve önem taşımaktadır. Çünkü futbol kulüplerinin girdisi, işlem sürecinde yer alanlar ve çıktısı tıpkı eğitim örgütlerinde olduğu gibi insandır⁴. Örgüt sağlığı hem kulüplerin kendilerine özgü bir kimlik kazanmasında hem de futbolcu davranışlarında etkili olur. Argyris'e göre bir örgütün sağlığı, amaçlarını başarması, içsel olarak kendini koruması ve çevresine uyum sağlamasına bağlı olarak, bir canlı gibi, tüm organların görevlerini düzenli biçimde yerine getirmesini, büyüme ve gelişme gücüne sahip olmasını ifade etmektedir⁵. Sağlıksız kulüpler olumsuzluklardan çok çabuk etkilenir. Yöneticiler, çok az etkilidir. Olumsuz dış faktörlere karşı düşük cesaret ve destek sergilerler. Antrenman araç-gereçleri ve malzemeler ihtiyaca cevap vermediği gibi gerektiğinde de temin edilemez. Teknik eleman ve futbolcular isteksiz çalış, güdüleri düşüktür⁹. Çalışanlar; birbirleri hakkında iyi duygular hissetmezler, birbirlerinden ayrı hareket ederler, şüpheli ve savunmacıdırlar. İşlerinde heyecan duymazlar, kulüplerine karşı olumsuz duygular beslerler. Kulüp ortamı ile ilgili olarak yapılan bazı araştırma verilerine bakıldığında ise futbolcuların çalışma koşulları ve müsabakalar nedeniyle, stres, başarı/başarısızlık korkusu, güdülenme bozuklukları, depresyon, yeme bozukluğu, iletişim ve kaygı sorunları ortaya çıkabilmektedir¹¹. Bu bağlamda çalışmanın amacı profesyonel futbolcuların algılarına göre kulüp sağlığı düzeyinin belirlenmesidir.

3. GEREÇ ve YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evren ve örneklem, araştırmada kullanılan veri toplama araçları ile bunların geçerlik çalışması, verilerin toplanması için izlenen yol ve verilerin analizinde kullanılan istatistiksel tekniklerle ilgili açıklamalar yer almaktadır. Araştırmada mevcut durumu ortaya çıkarmayı amaçlayan betimsel ve taramaya yönelik bir yöntem kullanılmıştır. Türkiye Futbol Federasyonu Profesyonel Futbol Şubesi verilerine göre,

2007–2008 futbol sezonunda lig’de mücadele eden toplam 151 takımın 4721 futbolcusu araştırmanın evreni, 65 profesyonel takımın 1014 futbolcusu ise tesadüfî örnekleme yöntemi kullanılarak tespit edilmiştir. Profesyonel futbolcular için, “Kişisel Bilgi Formu” hazırlanmıştır. Araştırmanın bağımlı değişkenini “Örgüt Sağlığı”, bağımsız değişkenlerini ise; profesyonel futbolcuların yaşı, öğrenim durumu, profesyonel futbolculuk iş deneyimleri ve oynadığı lig statüsü oluşturmaktadır. Araştırmada Hoy&Miskel tarafından geliştirilen “Örgüt Sağlığı Envanteri” (OHI-S) kullanıldı. Envanterin, Türkçeye çevrilmesi, geçerlilik ve güvenilirlik çalışması CEMALOĞU tarafından yapıldı³. Araştırmada kullanılan “Örgüt Sağlığı Anketi”, 2007 yılı Nisan ayından 2008 yılı Şubat ayı sonuna kadar 11 aylık bir süreçte profesyonel futbol kulüp yöneticileri, teknik direktör, antrenör veya futbolcularla temasa geçilerek uygulanmıştır. Araştırma yapılırken futbolcuların profesyonel ve aktif olması şartı aranmıştır. Araştırmada verilerinin değerlendirilmesinde istatistikî yöntem olarak; frekans, yüzde dağılımları, analizde anlamlı fark olup olmadığının anlaşılması için t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Testin anlamlı çıkması sonucunda farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için Post Hoc testlerinden Scheffe testi kullanılmıştır¹².

Tablo 2. Profesyonel Futbolcuların Kişisel Özellikleri

Değişkenler	Alt Kategoriler	f	%
Futbolcuların Yaş Grupları	16-22 Yaş	203	20,0
	23-29 Yaş	447	44,1
	30-36 Yaş	357	35,2
	37 Yaş ve Üstü	7	,7
	Toplam	1014	100
Eğitim Durumları	İlköğretim	98	9,7
	Orta Öğretim (Lise)	713	70,3
	Lisans	189	18,6
	Lisansüstü	14	1,4
	Toplam	1014	100
İş Deneyimleri	1–3 Yıl	31	3,1
	4–6 Yıl	147	14,5
	7–10 Yıl	490	48,3
	11 Yıl ve üstü	346	34,1
	Toplam	1014	100
Oynadıkları Takımların Klasman Durumu	3.Lig	329	32,4
	2.Lig	279	27,5
	1.Lig	228	22,5
	Süper lig	178	17,6
	Toplam	1014	100

Tablo 2’ye bakıldığında, örneklem grubuna dâhil edilen profesyonel futbolcuların (%44,1)’inin 23–29 yaş, (%7)’sinin ise 37 ve üstü yaş grubunda oldukları saptanmıştır. Eğitim durumlarına ilişkin veriler, (%70,3)’ünün orta öğretim, (%1,4)’ünün ise lisansüstü mezunu olduğu şeklinde bir dağılım göstermektedir. Araştırma verileri, futbolcuların (%48,3)’ünün 7–10 yıl (%3,1)’inin ise 1–3 arası profesyonel iş deneyimine sahip olduğu yönündedir. Araştırmaya katılan futbolcuların (%38,6)’sının 4–6 (%3,2)’sinin ise 11 ve üstü yıllar arasında aynı kulüpte futbol oynadıkları anlaşılmaktadır. Takım dağılımlarına bakıldığında ise (%32,4)’ünün 3.lig (%17,6)’sının ise süper lig takımlarında futbol oynadıkları görülmektedir.

Tablo 3. Profesyonel Futbolcuların Yaş Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

Alt Boyutlar	Değişkenler	Mean		df	F	Sig.	Anlamlı Fark
Kurumsal Bütünlük	18-23 24-29 30-35 36+	14,42 14,07 14,33 14,85	Gruplar arası Grup içi Toplam	3 1010 1013	1,091	,352	—
İnisiyatif Yapısı	18-23 24-29 30-35 36+	11,54 11,41 11,42 11,44	Gruplar arası Grup içi Toplam	3 1010 1013	,159	,924	—
Saygı	18-23 24-29 30-35 36+	11,54 13,85 13,97 13,57	Gruplar arası Grup içi Toplam	3 1010 1013	,827	,479	—
Yönetim Etkisi	18-23 24-29 30-35 36+	10,76 10,03 10,16 10,00	Gruplar arası Grup içi Toplam	3 1010 1013	4,916	,002	24-29, 18-23 ile 30-35
Kaynak Desteği	18-23 24-29 30-35 36+	13,64 13,27 13,41 12,71	Gruplar arası Grup içi Toplam	3 1010 1013	1,022	,382	—
Moral	18-23 24-29 30-35 36+	23,51 23,33 23,08 23,00	Gruplar arası Grup içi Toplam	3 1010 1013	,578	,630	—
Akademik Önem	18-23 24-29 30-35 36+	19,57 19,07 19,31 18,42	Gruplar arası Grup içi Toplam	3 1010 1013	1,435	,231	—

Tablo 3. Profesyonel futbolcuların yaş değişkenine göre, Anova sonuçları değerlendirildiğinde, örgüt sağlığı alt boyutlarından Kurumsal Bütünlük, İnisiyatif yapısı, Saygı, Yönetim etkisi, Moral, Akademik Önem ile Yaş değişkeni arasında, anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($p>,05$). Aynı boyuttaki Yönetim Etkisi_[F(3-1010)=4,91, P<,05] algısı ile yaş değişkeni arasında, anlamlı bir fark bulunmuştur ($p>,05$). Elde edilen verilerde örgüt sağlığı alt boyutlarından Yönetim Etkisi ile yaş arasındaki anlamlı ilişkide, farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan scheffe testinin sonuçlarına göre Yönetim Etkisi alt boyutunda **18-23 ile 24-29, 18-23 ile 30-35** arasında anlamlı farklar bulunmuştur ($p<,05$). Yönetim etkisini 18-23 yaş futbolcular $X = 10,76$ oranında daha olumlu algıladıkları, 36+ yaş dilimindeki futbolcuların $X = 10,00$ oranında daha az olumlu algıladıkları görülmektedir.

5.TARTIŞMA

Araştırma kapsamına alınan profesyonel futbolcuların (%44)'u 23–29 yaş aralığındadır (Tablo 2). Futbola başlama dönemini takriben profesyonelliğe geçiş döneminde bu yaş aralığının yaygın olmasının normal bir sonuç olduğu düşünülmektedir. Arslan'ın¹³,

profesyonel futbolcularla ilgili çalışmasında yaş ortalamasının 24,6 ve İyem'in bulgularında ise %47,4'ünün 25 yaş ve altında olması araştırma verilerimizle benzerlik göstermektedir¹⁴. Bu anlamda, araştırmamıza katılan örneklem grubunu sorumluluk alma, deneyim, iletişim ve etkileşim gibi özelliklerinin gelişmiş olduğu yaygın olarak kabul edilebilir. Takım yönetimi açısından, futbolcuların eğitim seviyesinin yüksekliğinin takım kalitesini artıran en önemli unsurlardan biri olduğu söylenebilir. Futbolcuların eğitim durumlarına ilişkin veriler, (%70,3)'ünün orta öğretim mezunu olduğu şeklinde bir dağılım göstermektedir. Araştırma verileri, futbolcuların (%48,3)'ünün 7-10 yıl (%3,1)'inin ise 1-3 arası profesyonel iş deneyimine sahip olduğu yanıtlarını verdikleri yönündedir. Profesyonel bir takımda oynama yaşının asgari 16 yaş olduğu düşünülüp, tablo 1'de futbolcuların yaş aralığı tekrar incelendiğinde (%44)'unun 23-29 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Yani profesyonel olma ve araştırmaya katılan futbolcuların yaş aralıkları arasında çıkan sonuç birbirini desteklemektedir. Araştırmaya katılan futbolcuların (%32,4)'ünün 3.lig (%17,6)'sının ise süper lig takımlarında futbol oynadıkları görülmektedir. Turkcell süper lig 18, 1.Lig 18, 2.lig B 50 ve 3.lig'in 65 olmak üzere toplam 151 takımla oynandığı düşünüldüğünde, araştırmaya katılan 3.lig'de futbolcularının sayısının diğer lig futbolcularına normal bir sonuç olduğu söylenebilir.

Tablo 3. izlendiğinde, futbolcuların algılarına göre, örgüt sağlığı alt boyutlarından Kurumsal Bütünlük, İnisiyatif yapısı, Saygı, Yönetim etkisi, Moral, Akademik Önem ile Yaş değişkeni arasında, anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Ancak örgüt sağlığı alt boyutlarından Yönetim Etkisi ile yaş değişkeni arasında, anlamlı bir fark bulunmuştur($p < ,05$). Elde edilen verilerde örgüt sağlığı alt boyutlarından scheffe testinin sonuçlarına göre Yönetim etkisinin 18-23 yaş dilimindeki futbolcular tarafından $X = 10,76$ oranında daha fazla olumlu algılarken, 36+ yaş dilimindeki futbolcuların $X = 10,00$ oranında daha az olumlu algıladıkları görülmektedir. Genellikle, futbolcuların performans düşüklüklerinde yöneticilerin artan denetim baskıları genç ve tecrübeli futbolculara göre iki farklı davranışı açığa çıkarmaktadır. Sportif başarısızlık halinde, profesyonelliğin doğası ve yönetim anlayışı olarak değerlendirilen bu iki farklı kültürel yapı arasından doğan çatışmada; bazı yöneticilerin futbolcusunu, kurallar, prosedürler, standartlar ve talimatlara uyması için belli bir beklenti ve rol kalıpları içinde olmasını istemesi kaçınılmaz olabilmektedir. Bu durumun farklı liglerde oynayan genç ve tecrübeli futbolcular tarafından farklı biçimde algılandığı ve tecrübeli futbolcuların, yönetim baskısını daha yüksek düzeyde hissettikleri anlaşılmaktadır¹⁵. Çakır'ın aktardığına göre, Reilly çalışmasında, 30 yaşlarına varmış olan profesyonel futbolcuların, yöneticilerin ilgisizliği ile karşılaştıklarını, bu durumun futbolcularda motivasyon problemi yarattığı ve erken emekliliğe zorlandıklarını ileri sürmüştür¹⁶. Milli futbolcu Tayfun

KORKUT'un bir spor dergisinde yaptığı röportajda "alacaklarımızı bırakıp ayrılmamızı istediler. İnanılmaz bir rakam bırakacağım, hem de kadro dışı kalmışım. Zaten dışarıya verdiğimiz görüntü "problemlili futbolcular" imajı. İnanılmaz bir olay. Orada kadro dışı kalan iki kişinin rahat 100 milli maçı var" ifadesi bu görüşü destekler niteliktedir¹⁷.

Araştırmaya katılan futbolcuların, örgüt sağlığı algılarına göre, verimlilik artırımı için kaynak gereksiniminin giderilmesinin gerçekleştirme bakımından en iyi durumda olan süper lig takımları olduğu izlenirken, 3. Lig takımlarının ise ortalama değerin altında oldukları, lig statülerine göre alt kümelerde yer alan futbolcuların, genellikle başarı ve güç gereksinimlerinin doyurulmadığı tespit edilmiştir. **Sonuç olarak**, araştırmaya katılan futbolcuların örgüt sağlığı algılarına göre, yaş, eğitim düzeyleri ve oynadıkları takımların lig statülerinin, İnisiyatif yapısı ve Moral Desteği alt boyutlarında çok etkili oldukları anlaşılmaktadır.

6. KAYNAKLAR

1. Cemaloğlu N, Ertürk A. "Öğretmenlerin Maruz Kaldıkları Yıldırma Eylemlerinin Cinsiyet Yönünden İncelenmesi". Türk Eğitim Dergisi, Bahar, 2007; 2(5): 345-365.
2. Yıldırım C. **Okul Müdürlerinin Liderlik Stilllerinin Örgütsel Sağlık Üzerindeki Etkisi (Ankara İli Örneği)**, Yüksek Lisans. Ankara: Gazi, Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2006.
3. Çoban N. **İlköğretim Okulu Yönetici ve Öğretmenlerinin Örgüt Sağlığına İlişkin Algıları (Antalya İli Örneği)**, Yüksek Lisans. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2007.
4. Altun AS. **Örgüt Sağlığı**. Ankara: Nobel Yayınları; 2001.
5. Çakır L. **İlköğretim Okullarının Organizasyon Sağlığı (Organizasyonsal Liderlik, Bütünlük, Kimlik, Ürün ve Çevresel Etkileşim) Açısından İncelenmesi**. Yüksek Lisans. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2002.
6. Emhan A. **Organizasyon Sağlığı ve İş Örgütlerinde Bir Uygulama**. Doktora. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2005.
7. Uras M. **Lise Öğretmenlerinin Örgüt Sağlığına İlişkin Algıları**. Doktora. Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 1998.
8. Nas T. **Sağlık Örgütlerinde Ödüllendirme Sistemlerinin Performans Üzerinde Etkisi ve Bir Uygulama**. Yüksek Lisans. Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2006.
9. Tekin MA. **İlköğretim Okullarında Görevli Yöneticilerin Okullarının Örgüt Sağlığını Algılama Düzeyleri**, Yüksek Lisans. Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2005.
10. Özdemir, A. **Öğretmenlerin Okullarını Örgüt Sağlığı Açısından Değerlendirmeleri (İzmir İli Bornova Örneği)**, Yüksek Lisans, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006.
11. Korkmaz, M. (2005). "İlköğretim Okullarında Örgütsel Sağlıkla Öğrenci Başarı Arasındaki İlişki", Kuram ve Uygulamada Eğitim yönetimi Dergisi, Ankara, 2005; 44, 529-548.